

Ο ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΣ ΣΕ ΜΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Πούτη τήν περίοδο τής «ύγειονομικής κρίσης» πού διανύουμε, πολύς λόγος γίνεται γιά τήν προστασία τής υγείας. Ἡ προστασία τής υγείας πράγματι εἶναι θεμελιώδες ἀνθρώπινο δικαίωμα, τό ὁποῖο κατοχυρώνεται, τόσο ἀπό τό ἐθνικό δίκαιο, ὅσο καί ἀπό μία σειρά διεθνῶν κειμένων. Ἐτσι, γιά παράδειγμα, ἡ Οἰκουμενική Διακήρυξη Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου, στό ἀρθρο 25 ὀρίζει ὅτι: «*καθένας ἔχει δικαίωμα σέ ἓνα βιοτικό ἐπίπεδο ἰκανό νά ἐξασφαλίσει στόν ἴδιο καί στήν οἰκογένειά του υγεία καί εὐημερία... ἰατρική περίθαλψη... δικαίωμα σέ ἀσφάλιση γιά τήν ἀσθένεια, ὅπως καί γιά ὅλες τίς ἄλλες περιπτώσεις πού στερεῖται τά μέσα τῆς συντήρησής του ἐξ αἰτίας περιστάσεων ἀνεξαρτήτων τῆς θέλησής του*». Τό δέ Διεθνές Σύμφωνο γιά τά οικονομικά, κοινωνικά καί μορφωτικά δικαιώματα ὀρίζει στό ἀρθρο 12, ὅτι «**1. Τά Συμβαλλόμενα Κράτη ἀναγνωρίζουν τό δικαίωμα κάθε προσώπου νά ἀπολαμβάνει τήν καλύτερη δυνατή σωματική καί ψυχική υγεία**».

Τό Εὐρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου (στό ἐξῆς ΕΔΔΑ) σέ πρόσφατη ἀπόφασή του δέχθηκε ὅτι «**Ἡ πολιτική ἐμβολιασμοῦ θέτει τούς νόμιμους στόχους τῆς προστασίας τῆς υγείας καθώς καί τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἄλλου, προστατεύοντας τόσο ἐκείνους πού ἐμβολιάζονται, ὅσο καί ἐκείνους πού δέν μποροῦν νά ἐμβολιασθῶν γιά ἰατρικούς λόγους. Αὐτοί οἱ τελευταῖοι δέχονται τίς ὠφέλειες τῆς συλλογικῆς ἀνοσίας γιά νά προστατευθοῦν ἀπό τίς προκείμενες σοβαρές λοιμώδεις νόσους**». Τόνισε μάλιστα ὅτι «**ὁ ὑποχρεωτικός ἐμβολιασμός εἶναι «ἀναγκαῖος σέ μία δημοκρατική κοινωνία»¹**».

Ἡ ἀπόφαση ἀφοροῦσε σέ προσφυγή γονέων παιδιῶν τά ὁποῖα δέν ἔγιναν δεκτά σέ νηπιαγωγεῖα τῆς Τσεχίας, ἐπειδή δέν ἦσαν ἐμβολισμένα». Τό Δικαστήριο μετέβαλε τήν προηγούμενη πάγια νομολογία του, κάνοντας δεκτό ὅτι «**ὁ ὑποχρεωτικός ἐμβολιασμός τῶν παιδιῶν στήν Τσεχική Δημοκρατία κατά ἐννέα ἀσθενειῶν δέν συνιστᾶ παραβίαση τῶν ἀρχῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Σύμβασης Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου ὡς πρός τό δικαίωμα σεβασμοῦ τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς**».

Τό ΕΔΔΑ ἀναγνώρισε βέβαια, ὅτι ἡ Τσεχική Δημοκρατία, ὅπως καί κάθε κράτος μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης «**διαθέτει εὐρέα πε-**

ριθώρια αξιολόγησης», ως προς την υποχρεωτικότητα ή μη του έμβολιασμού, καταλείποντας περιθώριο εκτίμησης στά Κράτη στον καθορισμό της πολιτικής έμβολιασμού. Ομοίως καί ή νομική θεωρία δέχεται ότι ύφίσταται δυνατότητα νομοθετικής καθιέρωσης του υποχρεωτικού έμβολιασμού, αλλά **«μία τέτοια δυνατότητα υπάγεται άυστηρά στη σφαίρα έθνικών άρμοδιοτήτων»².**

Άς δοϋμε λοιπόν τί προβλέπει τό Έλληνικό Δίκαιο σχετικά μέ την υποχρεωτικότητα ή μη του έμβολιασμού. Τό δικαίωμα στην ύγεια κατοχυρώνεται συνταγματικά στην πέμπτη παράγραφο του άρθρου 5 του Συντάγματος, στό πρώτο έδάφιο της οποίας διαβάζουμε: **«Καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία της ύγείας καί της γενετικής του ταυτότητας. Νόμος όρίζει τά σχετικά μέ την προστασία κάθε προσώπου έναντι τών βιοϊατρικών παρεμβάσεων».** Τό Σύνταγμά μας, έπομένως, δέν προστατεύει μόνο την ύγεια τών πολιτών, αλλά καί την γενετική τους ταυτότητα. Ο νόμος στον οποίο παραπέμπει για την προστασία κάθε προσώπου έναντι τών βιοϊατρικών παρεμβάσεων δέν είναι άλλος από τό νόμο πού κύρωσε τή Σύμβαση του Συμβουλίου της Εϋρώπης για τά Άνθρώπινα δικαιώματα καί τή Βιοϊατρική, γνωστή ως Σύμβαση του Όβιέδο.

Υπενθυμίζουμε, ότι τό άρθρο 5 της Σύμβασης του Όβιέδο, προβλέπει τά έξης: **«Έπέμβαση σέ θέματα ύγείας μπορεί νά υπάρξει μόνον άφου τό ενδιαφερόμενο πρόσωπο δώσει την ελεύθερη συναίνεσή του, κατόπιν προηγούμενης σχετικής ενημέρωσής του. Τό πρόσωπο αυτό θά ενημερώνεται εκ τών προτέρων καταλλήλως ως προς τό σκοπό καί τή φύση της επέμβασης, καθώς καί ως προς τά έπακόλουθα καί κινδύνους πού αυτή συνεπάγεται. Τό ενδιαφερόμενο πρόσωπο μπορεί ελεύθερα καί όποτεδήποτε νά ανακαλέσει τή συναίνεσή του».**

Στό ίδιο πνεϋμα, τό άρθρο 12 παρ. 1 του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (νόμος 3418/2005), υπό τον τίτλο «συναίνεση του ενημερωμένου άσθενή» όρίζει ότι: **«Ο ιατρός δέν επιτρέπεται νά προβεί στην εκτέλεση οποιασδήποτε ιατρικής πράξης χωρίς την προηγούμενη συναίνεση του άσθενή».** Προϋπόθεση έγκυρότητας της συναίνεσης του άσθενούς είναι **«(ν)ά παρέχεται μετά από πλήρη, σαφή καί κατανοητή ενημέρωση»** (άρ. 12 πάρ. 2 πέρ. α).

Περαιτέρω, τό άρθρο 11 του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας έξηγεϊ αναλυτικά το τί σημαίνει ενημέρωση του άσθενούς: **«Ο ιατρός έχει καθήκον άληθείας προς τον άσθενή. Οφείλει νά ενημερώνει πλήρως καί κατανοητά τον άσθενή για την πραγματική κατάσταση της ύγείας του, τό περιεχόμενο καί τά αποτελέσματα της προτεινόμενης ιατρικής**

πράξης, τίς συνέπειες και τούς ενδεχόμενους κινδύνους ή επιπλοκές από την εκτέλεσή της, τίς εναλλακτικές προτάσεις, καθώς και για τόν πιθανό χρόνο αποκατάστασης, έτσι ώστε ο ασθενής να μπορεί να σχηματίζει πλήρη εικόνα τών ιατρικῶν, κοινωνικῶν και οικονομικῶν παραγόντων και συνεπειῶν τῆς κατάστασής του και να προχωρεῖ, ανάλογα, στη λήψη αποφάσεων». **Ποιός από όλους ἐμᾶς μπορεί να ἰσχυρισθεῖ, ὅτι ἐνημερώθηκε πλήρως για τό περιεχόμενο και τά αποτελέσματα τῶν ἐμβολίων κατά τοῦ κορωνά-ιού, καθώς και για τούς ενδεχόμενους κινδύνους ή επιπλοκές τοῦ ἐμβολιασμοῦ, σχηματίζοντας πλήρη εικόνα τῆς κατάστασής του;**

Πέρα από τήν πλήρη ἐνημέρωση, ἀποτελεῖ προϋπόθεση τῆς ἔγκυρης συναίνεσης σέ οποιαδήποτε ἰατρική πράξη «νά μὴν εἶναι (σ.σ. ἡ συναίνεση) ἀποτέλεσμα πλάνης, ἀπάτης ἢ ἀπειλῆς και νά μὴν ἔρχεται σέ σύγκρουση μέ τά χρηστά ἤθη». Ἀπό τή στιγμή πού ἕνα πλῆθος ἐργαζομένων, τόσο στόν ἰδιωτικό, ὅσο και στό δημόσιο τομέα ἀπειλοῦνται μέ ἀπόλυση ἂν δέν ἐμβολιαστοῦν, ἡ συναίνεσή τους στόν ἐμβολιασμό δέν εἶναι ἀποτέλεσμα ἀπειλῆς; Ἀπό τή στιγμή κατά τήν ὁποία για τήν παραγωγή τῶν ἐμβολίων χρησιμοποιήθηκαν κύτταρα ἐκτρωθέντων ἐμβρύων δέν ἔρχεται ὁ ἐμβολιασμός και ἡ τυχόν συναίνεση σέ αὐτόν σε σύγκρουση μέ τά χρηστά ἤθη;

Θά πρέπει ἐπίσης νά τονιστεῖ, ὅτι τό Ἐθνικό Πρόγραμμα Ἐμβολιασμῶν «ἀπευθύνεται σέ εἰδικές και εὐάλωτες ὁμάδες τοῦ πληθυσμοῦ». Ἀκόμα και σέ περίπτωση ἐμφάνισης μεταδοτικοῦ νοσήματος, πού ἐνδέχεται νά ἔχει σοβαρές ἐπιπτώσεις στή δημόσια υγεία δέν μπορεί νά ἐπιβληθεῖ μαζικός ἐμβολιασμός τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλά μόνο ὑποχρεωτικός ἐμβολιασμός συγκεκριμένης ὁμάδας τοῦ πληθυσμοῦ, ἐκτάκτως και για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 4 παρ.3 τοῦ ν. 4675/2020 «Σέ περιπτώσεις ἐμφάνισης κινδύνου διάδοσης μεταδοτικοῦ νοσήματος, πού ἐνδέχεται νά ἔχει σοβαρές ἐπιπτώσεις στή δημόσια υγεία, μπορεί νά ἐπιβάλλεται, μέ ἀπόφαση τοῦ Ὑπουργοῦ Ὑγείας, μετά ἀπό γνώμη τῆς ΕΕΔΥ, ὑποχρεωτικότητα τοῦ ἐμβολιασμοῦ μέ σκοπό τήν ἀποτροπή τῆς διάδοσης τῆς νόσου. Μέ τήν ἀνωτέρω ἀπόφαση ὀρίζονται ἡ ὁμάδα τοῦ πληθυσμοῦ ὡς πρός τήν ὁποία καθίσταται ὑποχρεωτικός ὁ ἐμβολιασμός μέ καθορισμένο ἐμβόλιο, ἡ τυχόν καθορισμένη περιοχή ὑπαγωγῆς στήν ὑποχρεωτικότητα, τό χρονικό διάστημα ἰσχύος τῆς ὑποχρεωτικότητας τοῦ ἐμβολιασμοῦ, τό ὁποῖο πρέπει πάντοτε νά ἀποφασίζεται ὡς ἔκτακτο και προσωρινό μέτρο προστασίας τῆς δημόσιας υγείας για συγκεκριμένη ὁμάδα τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ ρύθμιση τῆς διαδικασίας τοῦ ἐμβολιασμοῦ και κάθε ἄλλη σχετική λεπτομέρεια».

Τά ανωτέρω τονίζονται στην πρόσφατη απόφαση 2387/2020 του Συμβουλίου της Έπικρατείας (στό έξης Στ'Ε). Η απόφαση απέρριψε προσφυγή γονέων, τών όποιών ή κόρη απομακρύνθηκε από παιδικό σταθμό τής Δράμας, έπειδή δέν ήταν πλήρως έμβολιασμένη σύμφωνα μέ τό Έθνικό Πρόγραμμα Έμβολιασμών.

Τό Στ'Ε έκρινε, ότι: «Τό μέτρο του έμβολιασμού, καθ' έαυτό, συνιστά σοβαρή μέν παρέμβαση στην έλεύθερη ανάπτυξη τής προσωπικότητας και στην ιδιωτική ζωή του ατόμου και δέ στή σωματική και ψυχική άκεραιότητα αυτού, πλήν όμως συνταγματικώς άνεκτή, υπό τίς ακόλουθες προϋποθέσεις: α) ότι προβλέπεται από ειδική νομοθεσία, υίοθετούσα πλήρως τά έγκυρα και τεκμηριωμένα έπιστημονικά, ιατρικά και έπιδημιολογικά πορίσματα στον αντίστοιχο τομέα και β) ότι παρέχεται δυνατότητα έξαίρεσης από τον έμβολιασμό σέ ειδικές ατομικές περιπτώσεις, για τίς όποιες αυτός άντενδείκνυται». Και σέ άλλο σημείο τής απόφασης έπανελαβε, ότι ή νομοθετική πρόβλεψη του έμβολιασμού νηπίων και παιδιών (σ.σ. και όχι όλόκληρου του πληθυσμού, μαζικά) «είναι πάντως άνεκτή χάριν του δημοσίου συμφέροντος, υπό τήν αυτονόητη προϋπόθεση ότι οί σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις έρείδονται επί έγκύρων και τεκμηριωμένων έπιστημονικών δεδομένων κατά τά προεκτεθέντα».

Ο έμβολιασμός κατά του κορώνα-ιού δέν βασίζεται σέ έγκυρα και τεκμηριωμένα έπιστημονικά δεδομένα, διότι τά έμβόλια βρίσκονται ακόμα σέ πειραματικό στάδιο και υπό δοκιμή. Έχει χορηγηθεί στά έμβόλια αυτά άδεια κυκλοφορίας υπό αίρεση, κατά τά όριζόμενα στό άρθρο 4 του Κανονισμού 507/206 τής Ευρωπαϊκής Έπιτροπής. Σύμφωνα μέ τό έν λόγω άρθρο, άδεια κυκλοφορίας υπό αίρεση μπορεί νά χορηγηθεί σέ ένα φάρμακο, όταν διαπιστώνεται ότι, ένω δέν έχουν υποβληθεί έκτενη κλινικά στοιχεία σχετικά μέ τήν ασφάλεια και τήν αποτελεσματικότητα του φαρμάκου, τό όφελος για τή δημόσια υγεία από τήν άμεση διαθεσιμότητα στην αγορά του έν λόγω φαρμάκου είναι μεγαλύτερο από τον κίνδυνο πού έμπεριέχει τό γεγονός ότι απαιτούνται ακόμη συμπληρωματικά στοιχεία. Μάλιστα, σύμφωνα μέ τό ίδιο άρθρο, σέ καταστάσεις έκτακτης ανάγκης μπορεί νά χορηγηθεί σέ ένα φάρμακο άδεια κυκλοφορίας υπό αίρεση, ακόμα και εάν δέν έχουν ακόμα υποβληθεί έκτενη προκλινικά ή φαρμακευτικά στοιχεία.

Οί «ειδικοί» επιμένουν νά ισχυρίζονται, ότι βιώνουμε μία υγειονομική κρίση έκτακτης ανάγκης, ένω παραδέχονται ότι έχει χορηγηθεί στά έμβόλια κατά του κορώνα-ιού άδεια κυκλοφορίας υπό αίρεση. Μέ τον τρόπο αυτόν στην ουσία όμολογούν, ότι δέν έχουν στή διάθεσή τους ούτε καν προκλινικά στοιχεία σχετικά μέ τήν ασφάλεια, αλλά και τήν

ἀποτελεσματικότητα τῶν ἐμβολίων! Δέν μᾶς ἐξηγοῦν ὁμως, μέ ποιό τρόπο τά ἐμβόλια ἀμφίβολης ἀσφάλειας καί ἀποτελεσματικότητας προάγουν τήν (δημόσια) ὑγεία;

Οἱ παρασκευαστές τῶν ἐμβολίων ἔχουν δεσμευτεῖ νά πραγματοποιήσουν περισσότερες μελέτες καί δοκιμές μετά τήν κυκλοφορία τῶν ἐμβολίων, οἱ ὁποῖες ἀναμένεται νά ὀλοκληρωθοῦν τό Δεκέμβριο τοῦ ἔτους 2023. Στήν οὐσία, οἱ ἄνθρωποι πού ἐμβολιάζονται χρησιμοποιοῦνται ὡς «πειραματόζωα» πράγμα πού δέν μπορεῖ νά γίνει ἀνεκτό ἀπό τό Δίκαιο. Κατά τούς ὁρισμούς τοῦ Δικαίου, ὁ ἄνθρωπος εἶναι πάντοτε πρόσωπο καί δέν ἐπιτρέπεται ἡ μεταχείρισή του ὡσάν νά ἦταν πράγμα. Τυχόν ὑποχρεωτικότητα τοῦ ἐμβολιασμοῦ, μέ τέτοια μάλιστα ἀδοκίμαστα ἐμβόλια, θά ἀντέκειτο πρὸς τήν κατοχυρωμένη στό ἄρθρο 2 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τῆς Χώρας μας ἀξία τοῦ ἀνθρώπου.

Ὑποστηρίζεται μάλιστα, ὅτι ὁ ἐμβολιασμός ἑνός προσώπου παρά τή θέλησή του συνιστᾷ ἐξευτελιστική μεταχείριση τοῦ προσώπου, ἡ ὁποία ἀπαγορεύεται ἀπό τό Ἑλληνικό Σύνταγμα καί ἀπό σωρεία διεθνῶν κειμένων. Ἐξευτελιστική εἶναι ἡ μεταχείριση «πού ὑποβαθμίζει ἓνα ἄτομο ἀπέναντι στά ἄλλα καί ἀπέναντι στόν ἑαυτό του ἢ τό ὑποχρεώνει νά ἐνεργεῖ παρά τή θέληση ἢ τή συνείδησή του»³.

Βρισκόμαστε, λοιπόν ἐνώπιον μίας ἀντίφασης: Ἀπό τή μία μεριά, τό ΕΔΔΑ ἔκρινε, ὅτι «ὁ ὑποχρεωτικός ἐμβολιασμός εἶναι ἀναγκαῖος σέ μία δημοκρατική κοινωνία» γιά τήν προστασία τῆς ὑγείας. Ἀπό τήν ἄλλη ὁμως δέν μπορεῖ νά γίνει ἀνεκτός ὁ ἐμβολιασμός κανενός προσώπου παρά τή θέλησή του καί ἀντίθετα πρὸς τή συνείδησή του, διότι μία τέτοια πρακτική θά συνιστοῦσε ἐξευτελιστική μεταχείριση προσβάλλουσα τήν ἀξία τοῦ ἀνθρώπου. Καί ὅπως ὀρθά ἔχει τονιστεῖ: «**Ὁ σεβασμός τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου παραμένει τό ὕστατο κριτήριο τῆς πραγματικῆς δημοκρατίας**» (Π.Δ. Δαγτόγλου).

Ζωή Ἀγγελικουδῆ
Νομικός

Ὑποσημειώσεις:

1. <https://www.capital.gr/diethni/3537636/-nai-ston-upoxreotiko-emboliasmo-apoto-europaiko-dikastirio-dikaiomaton-tou-anthropou>
2. Κουρούπη Κωνσταντίνου, Ἡ ὑποχρεωτικότητα τοῦ ἐμβολιασμοῦ σέ διεθνές καί εὐρωπαϊκό ἐπίπεδο, <https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/i-yproxreotikotita-tou-smvoliasmou-se-diethnes-kai-evropaiko-epipedo/>
3. Ρούκουνα Ἐμμανουήλ, Διεθνῆς Προστασία τῶν Ἀνθρώπινων Δικαιωμάτων, Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», Ἀθήνα 1996, σέλ. 139.